

Situasjonen i Tannhelse-Norge:

Hvordan blir fremtiden?

Mange faktorer vil påvirke behov for og etterspørsel etter tannhelsetjenester i fremtiden. Meningene er delte når det gjelder både behov og dermed etterspørsel, og ikke minst – hvilken kompetanse tannhelsearbeidere bør ha.

Det var invitert til korte innlegg fra ulike eksperthold og synsvinkler, før det skulle være en paneldebatt. Innleggene ble lange, og debatten uteble – fordi det ikke ble tid til den.

Tannlegen er ikke fremtiden

Professor emeritus Ole Fejerskov fra universitetet i Århus mener at diskusjonen om hva som er befolkningens behov versus hva tannlegene og andre tannhelseprofesjoner trenger, er en vanskelig balanseøvelse. Etter hans syn er enhver befolknings behov at innbyggerne har og opprettholder et miljø i munnhulen som er fritt for smerte og ubehag og et funksjonelt tannsett gjennom hele livet. Han mener videre at den tradisjonelle tannlegen ikke er nøkkelpersonen i fremtidens tannhelsetjeneste. Han mener videre at det heller ikke er slik at løsningen er å endre pensum i tannlegeutdanningen, og han mener at det vil forsterke dagens dilemma å skape flere spesialiteter innen odontologien.

Fejerskov mener at strukturen og organiseringen av oral helsetjeneste, inkludert hvilken type personell som utfører den, må tenkes helt på nytt, og at målet er å integrere orale helsetjenester inn i den generelle helsetjenesten.

Hvis vi fortsetter å utdanne tradisjonelle tannleger vil hver enkelt tannlege få svært mangelfull klinisk erfaring, bortsett fra de som skal dekke det kompliserte behandlingsbehovet til den voksende gruppen eldre over 70 år.

Professor emeritus Ole Fejerskov snakket om den vanskelige balansen mellom befolkningens behov og tannlegenes behov.

Denne gruppen, som ofte har flere systemiske sykdommer, trenger behandling av personale med ulik og sammensatt medisinsk kompetanse, hevdet Fejerskov.

Hvis vi ønsker å tilfredsstille befolkningenes behov innen tannhelse, det vil si alle lands befolkninger, er langt færre

odontologiske spesialiteter løsningen, sa Fejerskov. Han mener det er behov for to spesialiseringer, en innen oral rehabilitering og en innen oral medisin og kirurgi, og at spesialistutdanningene bør være basert på en medisinsk grunnutdanning. De to spesialistkategoriene

Universitetslektor Carl Christian Blich viste at prisene på tannlegebehandling har skutt i været siden 1995.

bør primært arbeide ved lokale og regionale helsesentre og ved sykehus.

Videre bør en satse på en yrkesgruppe som han kalte orale helsearbeidere, som har maksimum to års utdanning, og som kan ivareta sykdomskontroll av alle aldersgrupper i befolkningen. Disse igjen, ifølge Fejerskovs modell, koordineres av et begrenset antall helsekoordinatorer med akademisk utdanning.

Spesialistene trengs, mer enn før

Fra et helt annet perspektiv argumenterte spesialist i periodonti, Kristin Kolltveit, for at det er behov for flere spesialister i periodonti. Hun sa at ti prosent av befolkningen i Norge vil ha behov for avansert behandling og oppfølging fra ung alder, at 40 prosent til ha behov for behandling av periospesialist på et eller annet tidspunkt, at et økende antall implantatpasienter vil ha behov for støttebehandling og at en økning i sykdommer og multimedisinering stiller større krav til behandler.

Tannlegene har for lite å gjøre

Universitetslektor Carl Christan Blich viste til en arbeidsmarkedsundersøkelse

fra 2016, utført som et samarbeid mellom NTF og Universitetet i Oslo. Den viser blant annet at 34 prosent av periodontistene ønsker seg flere pasienter, mens det samme gjelder for 46 prosent av protetikere og 22 prosent av endodontistene. 40 prosent av tannlegene som har svart oppgir at de har for lite å gjøre. Samtidig oppgir tre prosent at de har for mye å gjøre.

Blich viste videre at det er stor variasjon i behandlingsprofilen til tannlegene i Norge. Det meste av arbeidstiden går med til undersøkelser og fyllingsterapi. Når det gjelder krone, endo, kirurgi og perio er det relativt få tannleger som gjør mye, og mange som gjør lite. Godt over halvparten av Oslo- og Akershus-tannlegene har én eller ingen endo-, kirurgi-, eller perio-pasient(er) i uken. En tredel av tannlegene har en eller ingen kronepasienter i uken og det lages få broer.

I Stortingsmelding nr. 11, 2015–16, Nasjonal helse og sykehusplan (2016–2019), heter det at det er god og økende dokumentasjon for at det er en sammenheng mellom pasientvolum og kvalitet.

Samtidig er det holdepunkter for at over 50 prosent av private allmenntannleger gjør færre enn fem broer per år. 41 prosent av allmenntannlegene gjør mindre enn én bro per måned. Over 50 prosent av allmenntannlegene med implantatkurs fra Bergen setter inn færre enn fem implantatkroner i året på Helfo sin regning (takst 308). Nesten 40 prosent av allmenntannlegene ønsker seg flere pasienter, i snitt nesten 400 per år – og andelen er høyest i Oslo og Akershus, der over 50 prosent ønsker seg flere pasienter. Rundt 30 prosent av spesialistene ønsker seg flere pasienter. Allmenntannlegen er bærebjelken i tannhelsetjenesten, og det er god tilgjengelighet på allmenntannleger. Bare mellom to og fire prosent av pasientene i allmennpraksis blir henvist til spesialist på årsbasis.

Spissformulert sa Blich at tannlegene har for lite tannlegearbeid å gjøre, og at de i den ene enden gjør tannpleierarbeid og i den andre enden spesialistarbeid, mens de stadig ønsker seg flere pasienter å utføre arbeidet på.

Samtidig stiger prisene. Etter at honorartariffen ble opphevet i 1995 har tannlegeprisene som inntil da fulgte konsumprisindeksen, steget til det doblet av indeksen, viser Statistikkbanken til Statistisk sentralbyrå (SSB).

Tar det på alvor

Flere innledere, fra inn- og utland, deriblant Universitetet i Oslo og Statistisk sentralbyrå bidro med innledninger. Debatten uteble, som nevnt, fordi tiden gikk.

NTFs president, Camilla Hansen Steinum fikk imidlertid en sluttreplikk der hun sa at hun tar problemstillingene som ble presentert på alvor. Samtidig som hun mente at virkeligheten kanskje ligger et sted midt mellom de forannevnte fremstillingene. Steinum sa videre at hun vil følge med, og snakke med alle relevante parter, for at NTF skal få et mest mulig riktig bilde av situasjonen.

Tekst og foto: Ellen Beate Dvyn